YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

23 päivänä huhtikuuta 2009 *

Asiassa C-533/07,

jossa on kyse EY 68 ja EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Oberster Gerichtshof (Itävalta) on esittänyt 13.11.2007 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 29.11.2007, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Falco Privatstiftung ja

Thomas Rabitsch

vastaan

Gisela Weller-Lindhorst,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts (esittelevä tuomari) sekä tuomarit T. von Danwitz, E. Juhász, G. Arestis ja J. Malenovský,

julkisasiamies: V. Trstenjak,
kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 20.11.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Falco Privatstiftung ja M. Rabitsch, edustajanaan Rechtsanwalt M. Walter,

– Weller-Lindhorst, edustajanaan Rechtsanwalt T. Wallentin,

– Saksan hallitus, asiamiehinään J. Kemper ja M. Lumma,

– Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato W. Ferrante,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään C. Gibbs,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A.-M. Rouchaud-Joët ja S. Grünheid,

kuultuaan julkisasiamiehen 27.1.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan ja b alakohdan toisen luetelmakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa valittajina ovat Falco Privatstiftung -niminen säätiö, jonka kotipaikka on Wien (Itävalta), ja Rabitsch, jonka kotipaikka on Wien (Itävalta), ja vastaajana Weller-Lindhorst, jonka kotipaikka on München (Saksa), ja joka koskee sellaisen sopimuksen täytäntöönpanoa, jonka mukaan pääasian valittajat ovat valtuuttaneet pääasian vastapuolen myymään konsertista tehtyjä videotallenteita Itävallan, Saksan ja Sveitsin alueella, sekä kyseisestä konsertista tehtyjen äänitallenteiden sopimukseen perustumatonta myyntiä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Brysselin yleissopimus

3 Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27.9.1968 allekirjoitetun yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin yleissopimus on muutettuna Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 26.5.1989 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 285, s. 1; jäljempänä Brysselin yleissopimus), 5 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa:

1) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä; – –”

Asetus N:o 44/2001

4 Asetuksen N:o 44/2001 toisessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Eräät tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden tunnustamista koskevien kansallisten sääntöjen väliset erot vaikeuttavat sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa. Säännökset, joiden avulla voidaan yhdenmukaistaa tuomioistuimen toimivaltaa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskevat säännöt ja yksinkertaistaa muodollisuudet,

jotta niissä jäsenvaltioissa annetut tuomiot, joita – – asetus sitoo, tunnustetaan ja pannaan täytäntöön nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin, ovat välttämättömiä.”

5 Asetuksen N:o 44/2001 11 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. – –”

6 Asetuksen N:o 44/2001 12 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Asianmukaisen lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen yhteyden vuoksi tulisi olla vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvän toimivaltaperusteen lisäksi.”

7 Asetuksen N:o 44/2001 19 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Olisi varmistettava jatkuvuus Brysselin yleissopimuksen ja – – asetuksen välillä, minkä vuoksi olisi säädettävä siirtymäsäännöksiä. Saman jatkuvuuden olisi koskettava myös – – yhteisöjen tuomioistuimen tulkintaa Brysselin yleissopimuksesta.”

8 Asetuksessa N:o 44/2001 asetetut toimivaltasäännökset ilmenevät kyseisen direktiivin II luvusta, joka koostuu 2–31 artiklasta.

9 Asetuksen N:o 44/2001 II luvun 1 jakson, jonka otsikko on ”Yleiset säännökset”, 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

10 Asetuksen N:o 44/2001 samassa jaksossa olevan 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän luvun 2–7 jakson säännösten nojalla.”

11 Asetuksen N:o 44/2001 II luvun 2 jakson, jonka otsikko on ”Erityinen toimivalta”, 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

1) a) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä,

b) jollei toisin ole sovittu, tätä säännöstä sovellettaessa kanteen perusteena olevan velvoitteen täytäntöönpanopaikka on:

– irtaimen tavaran kaupassa se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä tavarat sopimuksen mukaan toimitettiin tai oli toimitettava,

– palvelujen osalta se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä palvelut sopimuksen mukaan suoritettiin tai oli suoritettava,

c) jollei sovelleta b alakohtaa, sovelletaan a alakohtaa;

– –

3) sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua;

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

12 Ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdystä päätöksestä ilmenee, että pääasian valittajat vaativat konsertin videotallenteiden osittain tiedossa oleviin myyntilukuihin perustuvaa maksua. Valittajat vaativat lisäksi, että pääasian vastapuoli velvoitetaan arvioimaan video- ja äänitallenteiden myyntilukujen kokonaismäärä ja maksamaan niiden perusteella lisämaksua. Väitteidensä tueksi valittajat vetoavat videotallenteiden myynnin osalta sopimuspuolen kanssa tekemänsä sopimuksen määräyksiin ja äänitallenteiden myynnin osalta tekijänoikeuksien loukkaukseen, joka ei perustu sopimukseen.

13 Ensimmäisenä oikeusasteena asiaa käsitellyt Handelsgericht Wien on katsonut olevansa asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan nojalla toimivaltainen käsittelemään nämä vaatimukset. Se on katsonut, että kun otetaan huomioon se, että esitetyt vaatimukset liittyvät läheisesti toisiinsa, se on toimivaltainen myös kyseessä olevan sopimuksen nojalla maksettavien videotallenteita koskevien maksujen osalta, minkä pääasian vastapuoli on kiistänyt.

14 Muutoksenhakumenettelyssä Oberlandesgericht Wien on katsonut, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa sen enempää kuin 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toista luetelmakohtaa ei voida soveltaa sopimusperusteisiin oikeuksiin, sillä kyseessä oleva sopimus ei ole tämän säännöksen tarkoittama palveluja koskeva sopimus.

15 Oberster Gerichtshof, jonka käsiteltäväksi saatettiin Revision-valituksella ainoastaan videotallenteiden levitykseen liittyvät vaatimukset, toteaa, että ”palvelujen” käsitettä ei ole määritelty asetuksessa N:o 44/2001. Kansallinen tuomioistuin viittaa palvelujen tarjoamisen vapautta koskevaan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön ja tiettyihin arvonlisäveroa koskeviin direktiiveihin, joissa palvelujen käsitteelle annetaan laaja merkitys, ja kysyy, tuleeko sopimus, jolla teollis- ja tekijänoikeuden haltija myöntää sopimuskumppanilleen oikeuden käyttää tätä oikeutta maksua vastaan,

katsoa asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitetuksi palveluja koskevaksi sopimukseksi. Mikäli näin on, kansallinen tuomioistuin esittää kysymyksen kyseisen palvelun suorittamispaikasta ja siitä, voiko toimivaltainen tuomioistuin ratkaista asian myös maksujen osalta, jotka peritään kyseessä olevien tekijänoikeuksien käytöstä toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa valtiossa.

16 Siinä tapauksessa, että tuomioistuimen toimivalta ei perustu asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toiseen luetelmakohtaan, kansallinen tuomioistuin katsoo, että kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan c alakohdan perusteella tulisi soveltaa kyseisen 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa esitettyä sääntöä. Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan osalta kansallinen tuomioistuin toteaa kuitenkin, että asiassa 14/76, De Bloos, 6.10.1976 annetun tuomion perusteella (Kok., s. 1497) ratkaiseva tekijä on riidanalaisen velvollisuuden suorittamispaikka, ja asiassa 12/76, Industrie Tessili Italiana Como, 6.10.1976 annetun tuomion (Kok., s. 1473, Kok. Ep. III, s. 185) perusteella se tulisi määritellä pääasiassa kyseessä olevaan sopimukseen sovellettavan lain mukaan.

17 Edellä esitetyn perusteella Oberster Gerichtshof on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko sopimus, jolla teollis- ja tekijänoikeuden haltija myöntää sopimuskumppanilleen oikeuden kyseisen oikeuden käyttöön (lisenssisopimus), – – asetuksen – – N:o 44/2001 – – 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdassa tarkoitettu palveluja koskeva sopimus?

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi,

a) katsotaanko palvelu suoritetuksi jäsenvaltiossa jokaisella paikkakunnalla, jossa oikeuden käyttö on sopimuksen mukaan sallittu ja jossa sitä myös tosiasiallisesti käytetään, vai

b) katsotaanko palvelu suoritetuksi lisenssinantajan kotipaikkakunnalla tai lisenssinantajan keskushallinnon sijaintipaikkakunnalla?

c) Mikäli joko toisen kysymyksen a kohtaan tai toisen kysymyksen b kohtaan vastataan myöntävästi, onko toimivaltaisella tuomioistuimella toimivalta ratkaista myös kysymys lisenssimaksusta, joka peritään oikeuden käytöstä jossakin toisessa jäsenvaltiossa tai jossakin kolmannessa valtiossa?

3) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen tai toisen kysymyksen a kohtaan ja toisen kysymyksen b kohtaan vastataan kieltävästi: Jos toimivalta lisenssimaksun maksamisen osalta määritellään – – asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a ja c alakohdan mukaisesti, onko siihen sovellettava periaatteita, jotka ilmenevät – – Brysselin yleissopimuksen – – 5 artiklan 1 kohtaa koskevasta yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä?”

Ennakkoratkaisukysymykset

Ensimmäinen kysymys

18 Ensimmäisellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyy, onko sopimus, jolla teollis- ja tekijänoikeuden haltija myöntää sopimuskumppanilleen oikeuden kyseisen oikeuden käyttöön maksua vastaan, asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitettu palveluja koskeva sopimus.

19 Aluksi on todettava, että esitettyyn kysymykseen ei voida vastata yksin asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisen luetelmakohdan sanamuodon perusteella, koska tässä säännöksessä ei määritellä palveluja koskevan sopimuksen käsitettä.

20 Näin ollen asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toista luetelmakohtaa on tulkittava asetuksen lainsäädäntöhistorian, tavoitteiden ja järjestelmän valossa (ks. vastaavasti asia C-103/05, Reisch Montage, tuomio 13.7.2006, Kok., s. I-6827, 29 kohta; asia C-283/05, ASML, tuomio 14.12.2006, Kok., s. I-12041, 16 ja 22 kohta ja asia C-386/05, Color Drack, tuomio 3.5.2007, Kok., s. I-3699, 18 kohta).

21 Tältä osin asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 2 ja 11 perustelukappaleesta ilmenee, että asetuksella pyritään yhdenmukaistamaan tuomioistuimen toimivaltaa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskevat säännöt sellaisilla toimivaltasäännöillä, joiden ennustettavuus on hyvä.

22 Asetuksella N:o 44/2001 pyritään vahvistamaan Euroopan yhteisöön sijoittautuneiden henkilöiden oikeussuojaa siten, että kantaja kykenee vaivattomasti yksilöimään sen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi hän voi saattaa asiansa, ja vastaaja kykenee kohtuullisesti ennakoimaan, missä tuomioistuimessa häntä vastaan voidaan nostaa kanne (ks. em. asia Reisch Montage, tuomion 24 ja 25 kohta ja em. asia Color Drack, tuomion 20 kohta).

23 Asetuksella N:o 44/2001 annetut toimivaltasäännöt perustuvat tältä osin asetuksen 2 artiklassa esitettyyn vastaajan kotipaikan tuomioistuimen lähtökohtaiseen toimivaltaan, jota täydentävät erityiset toimivallat (ks. em. asia Reisch Montage, tuomion 22 kohta ja em. asia Color Drack, tuomion 21 kohta).

24 Vastaajan kotipaikan tuomioistuimen toimivaltaa koskevaa sääntöä täydentää asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan mukainen erityinen toimivalta sopimusta koskevassa asiassa. Kyseinen sääntö, joka vastaa läheisyystavoitteeseen, on perusteltu sillä, että sopimuksen ja sitä käsittelevän tuomioistuimen välillä on läheinen liittymä.

25 Kyseisen erityistä toimivaltaa koskevan säännön mukaisesti vastaajaa vastaan voidaan nostaa kanne myös sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä, koska tällä tuomioistuimella katsotaan olevan läheinen liittymä sopimukseen.

26 Jotta voidaan vahvistaa oikeusvarmuuden keskeinen tavoite, joka ohjaa siihen liittyviä toimivaltaa koskevia sääntöjä, asetuksessa N:o 44/2001 määritellään tämä liittymäperuste palveluja koskevien sopimusten osalta itsenäisesti.

27 Asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisen luetelmakohdan mukaan kanteen perusteena olevan velvoitteen täytäntöönpanopaikka on nimittäin se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä palvelut sopimuksen mukaan suoritettiin tai oli suoritettava.

28 Näiden seikkojen valossa on ratkaistava, onko sopimus, jolla teollis- ja tekijänoikeuden haltija myöntää sopimuskumppanilleen oikeuden kyseisen oikeuden käyttöön maksua vastaan, asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdassa tarkoitettu palveluja koskeva sopimus.

29 Kuten Saksan, Italian ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset ovat tältä osin yhteisöjen tuomioistuimelle esittämissään huomautuksissa todenneet, palvelujen käsite edellyttää vähintäänkin sitä, että palveluja tarjoava osapuoli harjoittaa määrättyä toimintaa maksua vastaan.

30 Tällaisesta toiminnasta ei kuitenkaan ole kyse sellaisen sopimuksen osalta, jolla teollis- ja tekijänoikeuden haltija myöntää sopimuskumppanilleen oikeuden kyseisen oikeuden käyttöön maksua vastaan.

31 Myönnetyn oikeuden haltija sitoutuu tällaisella sopimuksella nimittäin sopimuskumppaniinsa nähden ainoastaan siihen, että se ei riitauta sitä, että sopimuskumppani käyttää tätä oikeutta. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 58 kohdassa, teollis- ja tekijänoikeuden haltija ei käyttöoikeuden myöntäessään suorita minkäänlaista palvelua ja sitoutuu ainoastaan antamaan sopimuskumppanilleen oikeuden käyttää vapaasti kyseistä oikeutta.

32 Tältä osin on merkityksetöntä se, onko käyttöoikeuden myöntäjän sopimuskumppani velvoitettu käyttämään myönnettyä teollis- ja tekijänoikeutta.

33 Tätä arviointia ei voida kyseenalaistaa EY 50 artiklassa tarkoitetun ”palvelujen” käsitteen, muiden johdetun yhteisön oikeuden asiakirjojen kuin asetuksen N:o 44/2001 tai tämän asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan rakenteen ja systematiikan tulkintaan perustuvilla väitteillä.

34 Ensinnäkään mikään asetuksen N:o 44/2001 rakenteeseen tai systematiikkaan liittyvä seikka ei edellytä, että kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa olevaa ”palvelujen” käsitettä tulisi tulkita yhteisöjen tuomioistuimen tekemien, EY 50 artiklassa tarkoitettua palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien ratkaisujen valossa.

35 Vaikka tällä osa-alueella palvelujen käsitettä voidaan tarvittaessa tulkita laajasti, tämän lähestymistavan taustalla on pyrkimys siihen, että suurin osa taloudellisesta toiminnasta, joka jää tavaroiden, pääomien ja henkilöiden vapaan liikkuvuuden ulkopuolelle, ei kuitenkaan jäisi EY:n perustamissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

36 Asetuksen N:o 44/2001 systematiikassa se seikka, että sopimus, jolla teollis- ja tekijänoikeuden haltija myöntää sopimuskumppanilleen oikeuden käyttää tätä oikeutta maksua vastaan, ei kuulu asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitettuihin palveluja koskeviin sopimuksiin, ei estä sitä, että kyseistä asetusta ja erityisesti siinä olevia muita tuomioistuimen toimivaltaa koskevia säännöksiä sovelletaan tähän sopimukseen.

37 Asetuksessa N:o 44/2001 olevien toimivaltasäännösten systematiikka ja rakenne edellyttävät päinvastoin, että erityisiä toimivaltasäännöksiä, joihin kyseisen asetuksen

5 artiklan 1 alakohdassa oleva sopimuksia koskeva säännös kuuluu ja jotka ovat poikkeus vastaajan kotipaikan tuomioistuimen toimivaltaa koskevasta yleisestä periaatteesta, tulkitaan suppeasti.

38 Toiseksi vastaavien syiden vuoksi asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisesta luetelmakohdasta ilmenevää ”palvelujen” käsitettä ei myöskään voida tulkita yhteisön arvonlisäverodirektiiveistä johdetun ”palvelujen” käsitteen valossa.

39 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 71 ja 72 kohdassa todennut, tämä arvonlisäverodirektiiveissä käytetyn käsitteen määritelmä on negatiivinen määritelmä, joka on jo luonteensa perusteella väistämättä laaja, sillä ”palvelujen suorittamisen” käsite on määritelty siinä liiketoimeksi, joka ei ole tavaran luovutus. Täten näissä direktiiveissä katsotaan yhteisön alueella verotettaviksi toimiksi ainoastaan kaksi taloudellisen toiminnan kategoriaa eli tavaroiden luovutus ja palvelujen suorittaminen.

40 Kun ei ole kyse irtaimen tavaran kaupasta, asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdassa ei kuitenkaan määritellä toimivaltaista tuomioistuinta yksinomaan palveluja koskeviin sopimuksiin sovellettavien sääntöjen perusteella. Tämän asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan a alakohtaa nimittäin sovelletaan kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan c alakohdan mukaisesti sopimuksiin, jotka eivät koske irtaimen tavaran kauppaa eivätkä palveluja.

41 Kolmanneksi ja viimeiseksi arviointia, jonka mukaan sopimus, jolla teollis- ja tekijänoikeuden haltija myöntää sopimuskumppanilleen oikeuden käyttää tätä oikeutta maksua vastaan, ei ole asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitettu palveluja koskeva sopimus, ei voida kyseenalaistaa Euroopan yhteisöjen komission väittämällä tavalla siksi, että on välttämätöntä

laajentaa kyseisen 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan soveltamisalaa saman 5 artiklan 1 alakohdan a alakohtaan nähden.

42 On nimittäin huomautettava, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan systematiikasta ilmenee, että yhteisön lainsäätäjä on antanut erilliset toimivaltasäännökset yhtäältä irtaimen tavaran kauppaa koskevien sopimusten ja palveluja koskevien sopimusten osalta ja toisaalta kaikkien muiden sopimustyyppien osalta, joita kyseisen asetuksen erityiset säännökset eivät koske.

43 Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisen luetelmakohdan soveltamisalan laajentaminen johtaisi yhteisön lainsäätäjän tarkoituksen kiertämiseen tältä osin ja vaikuttaisi kyseisen 5 artiklan 1 alakohdan c ja a alakohdan tehokkuuteen.

44 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toista luetelmakohtaa on tulkittava siten, että sopimus, jolla teollis- ja tekijänoikeuden haltija myöntää sopimuskumppanilleen oikeuden kyseisen oikeuden käyttöön maksua vastaan, ei ole tässä säännöksessä tarkoitettu palveluja koskeva sopimus.

Toinen kysymys

45 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus, toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Kolmas kysymys

46 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään, onko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan mukaisesti määriteltäessä tuomioistuinta, jolla on toimivalta käsitellä sellaisen maksun suorittamista koskeva vaatimus, joka perustuu sopimukseen, jolla teollis- ja tekijänoikeuden haltija myöntää sopimuskumppanilleen oikeuden kyseisen oikeuden käyttöön, sovellettava edelleen periaatteita, jotka ilmenevät Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa koskevasta yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä.

47 Kansallinen tuomioistuin haluaa erityisesti tietää, tuleeko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohtaa tulkita siten, että tässä artiklassa oleva ”velvoitteen” käsite viittaa sopimukseen perustuvaan velvoitteeseen, jonka täyttämättä jättämiseen kanteessa vedotaan, ja siten, että paikkakunta, jossa velvoite on täytetty tai täytettävä, on määritettävä sen lainsäädännön mukaan, jota asiaa käsittelevän tuomioistuimen on lainvalintasääntöjen mukaan sovellettava kyseiseen velvoitteeseen, kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan osalta (ks. Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun ”velvoitteen” käsitteen osalta em. asia De Bloos, tuomion 13 kohta; asia 266/85, Shenavai, tuomio 15.1.1987, Kok., s. 239, Kok. Ep. IX, s. 1, 9 kohta; asia C-288/92, Custom Made Commercial, tuomio 29.6.1994, Kok., s. I-2913, 23 kohta; asia C-420/97, Leathertex, tuomio 5.10.1999, Kok., s. I-6747, 31 kohta ja asia C-256/00, Besix, tuomio 19.2.2002, Kok., s. I-1699, 44 kohta sekä Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun sen paikkakunnan osalta, jolla tämä velvoite on täytettävä, em. asia Industrie Tessili Italiana Como, tuomion 13 kohta; em. asia Custom Made Commercial, tuomion 26 kohta; asia C-440/97, GIE Groupe Concorde ym., tuomio 28.9.1999, Kok., s. I-6307, 32 kohta; em. asia Leathertex, tuomion 33 kohta ja em. asia Besix, tuomion 33 ja 36 kohta).

48 Tältä osin on todettava, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan ja Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan ensimmäisen lauseen sanavalinta on täysin samanlainen.

49 Tässä kohdin asetus N:o 44/2001 pohjautuu paljolti Brysselin yleissopimukseen, johon nähden yhteisön lainsäätäjä on halunnut varmistaa todellisen jatkuvuuden, kuten kyseisen asetuksen 19 perustelukappaleesta ilmenee.

50 Asetuksen N:o 44/2001 tarkoituksena tosin on saattaa Brysselin yleissopimus ajan tasalle mutta myös säilyttää sen rakenne ja perusperiaatteet sekä varmistaa jatkuvuus.

51 Koska ei ole mitään syytä erilaiseen tulkintaan, johdonmukaisuus edellyttää, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan soveltamisala on sama kuin Brysselin yleissopimuksen vastaavan säännön soveltamisala niin, että voidaan varmistaa Brysselin yleissopimuksen ja asetuksen N:o 44/2001 yhdenmukainen tulkinta (ks. vastaavasti asia C-167/00, Henkel, tuomio 1.10.2002, Kok., s. I-8111, 49 kohta).

52 Kuten Italian hallitus on tuonut esille huomautuksissaan, niitä Brysselin yleissopimuksen määräyksiä, jotka on otettu muuttamattomina asetukseen N:o 44/2001, tulee edelleen tulkita samalla tavalla kyseisen asetuksen yhteydessä, ja näin tulee tehdä sitäkin suuremmalla syyllä, koska tämä asetus on korvannut Brysselin yleissopimuksen jäsenvaltioiden välisissä suhteissa (ks. vastaavasti em. asia Henkel, tuomion 49 kohta ja asia C-111/01, Gantner Electronic, tuomio 8.5.2003, Kok., s. I-4207, 28 kohta).

53 Kuten Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on todennut huomautuksissaan, tämä tulkintaa koskeva jatkuvuus on lisäksi niiden oikeusvarmuuden vaatimusten mukainen, joiden mukaan ei voida kyseenalaistaa yhteisöjen tuomioistuimen perinteistä oikeuskäytäntöä, jota yhteisön lainsäätäjä ei ole halunnut muuttaa.

54 Kuten julkisasiamies on tältä osin korostanut ratkaisuehdotuksensa 94 ja 95 kohdassa, asetuksen N:o 44/2001 valmisteluasiakirjoista ja asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan rakenteesta käy ilmi, että yhteisön lainsäätäjä on halunnut ainoastaan irtaimen tavaran kauppaa ja palveluja koskevien sopimusten osalta jättää viittaamatta riidanalaiseen velvoitteeseen ja ottaa huomioon näille sopimuksille luonteenomainen velvoite sekä määritellä itsenäisesti toimivaltaista tuomioistuinta koskevaksi liityntäkriteeriksi sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan, jossa velvoite täytetään.

55 Näin ollen on katsottava, että asetuksella N:o 44/2001 yhteisön lainsäätäjän tarkoituksena on ollut säilyttää kaikkien muiden kuin irtaimen tavaran kauppaa ja palveluja koskevien sopimusten osalta yhteisöjen tuomioistuimen Brysselin yleissopimuksen yhteydessä esiin tuomat periaatteet ja erityisesti velvollisuus ottaa huomioon ja määritellä paikkakunta, jossa velvoite täytetään.

56 Täten asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdalla on katsottava olevan sama soveltamisala kuin Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdalla.

57 Kun otetaan huomioon kaikki edellä esitetyt perustelut, kolmanteen kysymykseen on syytä vastata, että kun määritellään asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan mukaisesti tuomioistuin, jolla on toimivalta käsitellä sellaisen maksun suorittamista koskeva vaatimus, joka perustuu sopimukseen, jolla teollis- ja tekijänoikeuden haltija myöntää sopimuskumppanilleen oikeuden kyseisen oikeuden käyttöön, on sovellettava edelleen periaatteita, jotka ilmenevät Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa koskevasta yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä.

Oikeudenkäyntikulut

58 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toista luetelmakohtaa on tulkittava siten, että sopimus, jolla teollis- ja tekijänoikeuden haltija myöntää sopimuskumppanilleen oikeuden kyseisen oikeuden käyttöön maksua vastaan, ei ole tässä säännöksessä tarkoitettu palveluja koskeva sopimus.**

2) **Kun määritellään asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan mukaisesti tuomioistuin, jolla on toimivalta käsitellä sellaisen maksun suorittamista koskeva vaatimus, joka perustuu sopimukseen, jolla teollis- ja tekijänoikeuden haltija myöntää sopimuskumppanilleen oikeuden kyseisen oikeuden käyttöön, on sovellettava edelleen periaatteita, jotka ilmenevät tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27.9.1968 allekirjoitetun yleissopimuksen, sellaisena kuin yleissopimus on muutettuna Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 26.5.1989 tehdyllä yleissopimuksella, 5 artiklan 1 kohtaa koskevasta yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä.**

Allekirjoitukset